

A LEROMBOLT TEMPLOMOK

Kunhalomnyi Puszta-templom hantmadara,
Sátram kontyán szél meg csóva viadala...
Csontra tekert hullá-drótok ragya-dala,
Felhő-barmok szügye-dere, égi dara...

Hiveimnek szekérhada messze zörög,
Minden handzsár, tőr meg bicska belém törött...
Lóállkapocs citerál már arcom fölött,
Magam mondok imádságot magam fölött.

(Fehér Ferenc: Puszta-templom)

A bánági áhítatnak is vannak az emberi szabad gondolkodásból adódó nehéz kérdései. Egyike ezeknek az ellenségtől lerombolt szentegyházak kérdése. Csak a csanádi egyházmegyéből Borovszky Samu 292 helység 41 középkori templomának pusztulását említi, amelyeknek romjai, vagy már csak a nevük maradt meg.⁷²

Hogy nézheti el Isten, hogy nézhetik el az egyházak patrónusai a szentegyházak pusztítását, amely sok esetben nem is az ellenségtől, hanem saját hatalmaskodó uraktól vagy éppen a keresztény hívektől származott. Mivel e probléma nagyon szerteágazó, nehéz rá szintetikus feleletet adni. Mindezek ellenére mégis megkíséreljük a boncolgatását. A végső egyetemes ok bölceleti és hittudományi magyarázatán kívül, amely szerint Isten megengedi a gonoszsgot az emberi szabadság miatt, főleg az említett templomok pusztulásának sajátos okaira igyekszünk feleletet adni. De már most hangsúlyozzuk, hogy ezek mind beleolvadnak a Teremtő egyetemes akaratába. A vértanúság földrajzi eloszlásában világviszonylatban vannak egyes helyek, ahol különös hevesseggel lép fel a keresztények üldözése ilyen pl. Róma, Kis-Ázsia (Nikodémia), Japán, Uganda. Jóllehet, hogy Bánágban nem volt kimondott keresztényüldözés, de a tatár és török pusztítás felért a keresztényüldözéssel. Isten kifürkészhetetlen akaratában zsenge áldozatot, primiciát akar, s az említett helyeken a kereszténység még zsenge volt. A bánági tatár és kun pusztítások az áldozatok e kategóriába tartoznak. Ehhez járul a Boldogságos Szűz Mária bánági patronátusából fakadó áldozat is. Eszerint ugyanis itt Bánágban is az összes templomi patronátusok a Boldogságos Szűz Máriára szálltak át. E népnek ezért Mária sorsában kellett részt vennie, az ő életét pedig a hét fájdalom jellemzi. Bánág sorsa tehát, hogy a vértanúk földjévé lett, ebből a patronátusból adódik, ezért itt a történelem folyamán a csapások egész láncolatot képeznek. A pusztítás látszólag radikális volt, de a zsenge áldozat gyökere megmaradt és újjáéledt. E romlás sajátága a kiteljesedett sokszínű újjáéledés.

⁷² Csanád vármegyében állt 292 helység, nem pedig a hatszor akkora területű Csanád egyházmegyében. Ld. BOROVSKY 1897. I. (GTP)

Mindezek ellenére, ha a lerombolt, elhagyott templomokra gondolunk önkéntelenül is felmerül bennünk a további kérdés: és hol maradt a lerombolt templomok patrónusainak a segítségére; mondhatjuk-e vajon, hogy elhagyták templomukat, híveiket. Ha meggondoljuk minden időben volt lelki elhagyatottság, megpróbáltatás. Ennek a jelenségnek az értelme az említett üdvrendhez tartozik. A megpróbáltatás, az elhagyatottság, a szenvedés a nagy misztikusokat sem kerülte el. Az ő életük igazolja, hogy mindez az isteni gondviselés misztériumára tartozik. Az egyéni és nemzeti tragédiákat a mélységükbe kell elemezni. Krisztus eredményes munkára, a mélyre küldi apostolait (Lk 5,4). S ha természetfeletti szempontból vizsgáljuk a tatár és török pusztítást, annak mélyebb értelmére bukkanunk. Mert íme, e pusztulás láttán Árpád-házi Szent Margit önsanyargatásba kezd. A bűn tehát olyan nagy sérelem, amelyért ártatlanoknak kell vezekelni.

De ezek a csapások ráébresztették a keresztényeket az összefogásra és erélyes cselekvésre is. Csak így tudták legyőzni az ellenséget. A csapásokban tehát a patrónusok nem hagyták magára a népet, hanem rávezették őket az elfelejtett keresztény kötelességekre: a *penitenciára*, a *communio sanctorumra*, a *megbékélésre* (treuga Dei) és a *keresztény összefogásra* (keresztetek).